

Műhelykonferencia
Építészeti topográfia, műemléki és műtárgy inventarizáció,
adatbázis építés a gyakorlatban

MŰHELYKONFERENCIA

ÉPÍTÉSZETI TOPOGRÁFIA, MŰEMLÉKI ÉS MŰTÁRGY
INVENTARIZÁCIÓ, ADATBÁZIS ÉPÍTÉS A GYAKORLATBAN

Szerkesztette

Karlinszky Balázs – Varga Tibor László

Veszprém, 2023

A kötet előkészítését és megjelenését támogatta

VESZPRÉMI ÉRSEKSÉG

Érseki
KÖNYVTÁR
ÉS LEVÉLTÁR

A kötet az NFKFIH K 134806. számú („OTKA”) pályázat
keretében és támogatásával készült.

Idegen nyelvű összefoglaló
Csejdy Júlia, Etler László, Sipos András, Szüts Beáta

Nyomdai előkészítés
Puskás Barnabás

VFL 2025
e-archívum

HU ISBN 978-615-81349-8-9

© A tanulmányok szerzői, 2023

© Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár, 2023

Kiadja a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár

Felelős kiadó: Dr. Karlinszky Balázs

Nyomdai munkálatok: OOK-Press Nyomda, Veszprém

Megjelent 200 példányban

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ.....	7
-------------	---

Veszprémi tematikájú adatbázisok

Jankovics Norbert:

VESZPRÉM VÁROS ÉPÍTÉSZETI TOPOGRÁFIÁJÁRÓL A MŰEMLÉKI TOPOGRÁFIÁK IDEÁLIS, REÁLIS ÉS OPTIMÁLIS FORMÁI KAPCSÁN.....	9
--	---

Karlinszky Balázs – Simon Anna:

VESZPRÉM MEGYE TEMPLOMAINAK ADATBÁZISA.....	21
---	----

Nagy Szabolcs:

A VESZPRÉMI „TÉRKÉPVÁNDOR” PROJEKT.....	37
---	----

Palkóné Jády Melitta:

TOPOTÉKA – EMLÉKEINK TÁRHÁZA.....	49
-----------------------------------	----

Kitekintés más adatbázisokra

Csejdy Júlia:

TÁLLYA FEJEDELMEK VÁROSA – MŰEMLÉKI TOPOGRÁFIAI KUTATÁS BEMUTATÁSA EGY KIÁLLÍTÁSON.....	59
--	----

Hajós-Baku Eszter – Szűts Beáta – Váli István Frigyes:

A BME RAJZI ÉS FORMAISMERETI TANSZÉKE GIPSZGYŰJTEMÉNYÉNEK TUDOMÁNYOS IGÉNYŰ FELDOLGOZÁSA.....	71
--	----

Héczey-Markó Ágnes:

CSEPEL–KERTVÁROS – EGY LAKÓÖVEZET ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK FELTÁRÁSA A TOPOGRÁFIA MÓDSZERÉVEL (2022 NOVEMBER).....	93
--	----

Rácz Miklós:

MŰEMLÉKEK ONLINE ADATBÁZISAI.....	101
-----------------------------------	-----

Sarkady Nagy Emese:

A KERESZTÉNY MÚZEUM ONLINE KATALÓGUSA.....	107
--	-----

Sipos András:

BUDAPEST IDŐGÉP.....	113
----------------------	-----

ELŐSZÓ

2022. szeptember 27-én a budapesti Walter Rózsi-villában a *Veszprém megyei templomok adatbázisa* című OTKA K pályázatunk együttműködő partnerével, a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központtal közös szervezésben tartottuk a projekt első saját szervezésű konferenciáját. A *Műhelykonferencia. Építészeti topográfia, műemléki és műtárgy inventarizáció, adatbázis építés a gyakorlatban* című rendezvény reprezentatív seregszemléje volt a címében megjelölt tárgynak. Így műemléki topográfiai előadások (Veszprém-, Kőszeg-, Marosvásárhely- és Tállya-topográfia), gyűjteményépítési (Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, esztergomi Keresztény Múzeum, Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum) és adatbázis-építési (Veszprém Megyei Levéltár; Eötvös Károly Megyei Könyvtár, BME Építésmérnöki Kar) témájú előadások hangzottak a szimpóziumon. Ezek többségének tanulmánnyá szerkesztett változatát tartja most kézben az Olvasó.

Az adatbázisépítéssel foglalkozók tudják: befejezni nem, csak tökéletesíteni, esetleg lezárni lehet egy ilyen vállalkozást. Ennek ismeretében fontos rögzíteni azt, hogy a kötet írásai a 2022 őszi állapotról adnak képet, és tudható az is, hogy a konferencia óta eltelt egy esztendőben jelentősen gazdagodtak a kiadványban tárgyalt adatbázisok. Éppen ezért a kötet célja nem lehet más, minthogy mérföldkőként jelezze azt, hogy a rendezvény időpontjában az egyes tartalomgazdák hol tartottak adatbázisaik építésében, milyen módszerekkel dolgoztak, milyen terveik voltak és milyen vízióval rendelkeztek ekkor projektjeik fenntarthatóságáról és jövőjéről.

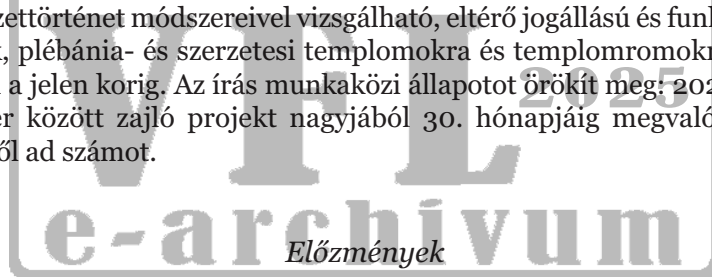
A tanulmányokat két részre osztva adjuk közre: az első blokk a Veszprémben épülő adatbázisokról ad számot, míg a második egység a királynék városán kívüli projekteket ismerteti. Az egyes tanulmányokhoz tartozó képek a szövegekben folyamatos sorszámmal jelezve a kötet végén kaptak helyet.

a szerkesztők

Karlinszky Balázs – Simon Anna

VESZPRÉM MEGYE TEMPLOMAINAK ADATBÁZISA¹

Az alábbiakban egy négyéves alapkutatási projekt ismertetése olvasható az eddigi eredmények bemutatásával. Jelen írás címével megegyező tudományos projektünk célja létrehozni a veszprémi római katolikus egyházmegye templomainak adatbázisát, ezáltal alapot teremteni ezek részletes építészettörténeti vizsgálatához, illetve lehetőség szerint megkezdeni azt. A kutatás a mai Veszprémi Főegyházmegyére terjed ki, és egymásra épülő, egyre részletezőbb fázisokból áll, előkészítve a későbbi, teljességre törekvő feldolgozást. Kiterjed az építészettörténet módszereivel vizsgálható, eltérő jogállású és funkciót ellátó kápolnák, plébánia- és szerzetesi templomokra és templomromokra a 10–11. századtól a jelen korig. Az írás munkaközi állapotot örökít meg: 2020 és 2024 november között zajló projekt nagyjából 30. hónapjáig megvalósult eredményekről ad számot.

A veszprémi egyházmegye Magyarország egyik legkorábbi alapítású, a középkorban a Dunakanyartól a Dráváig tartó római katolikus egyházmegyéje. Az egyházmegyei határok 1777-ben történt alakításával – a szombathelyi és székesfehérvári püspökségek megalapításával, amely a Fejér, Pilis és nyugat-zalai részek Veszprémtől történő elcsatolását jelentette – kiterjedése a korábinak mintegy 60%-ra csökkent, majd 1993-ban a kaposvári püspökség Dél-Zala és Somogy megyék területén való létrehozásakor végül mintegy felére csökkent. Ma az egyházmegye Veszprém megyét, Zala megye Zalaegerszegtől keletre és északkeletre fekvő részeit, illetve a szomszédos megyék néhány települését foglalja magában.

Az egyházi épületállomány számbavételének történeti előzményeinél az egyházlátogatási jegyzőkönyveket (*Canonica Visitatio*), különböző leltárakat

¹ Az írás az NFKFIH K 134806. számú („OTKA”) pályázat keretében és támogatásával készült, az eredetileg 2019-ben beadott pályázati anyag elemeinek felhasználásával.

találjuk, melyek a hitéleti funkció ellátása szempontjából írták le az épületek jellegét, állapotát, felszerelését, jogi státuszát, jövedelmeit stb. Ezekben sokszor visszamenőleg is megjelölték a történeti adatokat (alapítás, felszentelés ideje, a kapcsolódó személyek), ritkábban a templom méretét, tervezőjét vagy kifestésének mesterét. Hasonló jellegű adatokat tartalmaznak az egyházigazgatás alapegységeit jelentő, akár több templomot is ellátó egyes plébániákon – a veszprémi püspökség területén jellemzően a 20. század elejétől annak második harmadáig – vezetett ún. *Historia Domusok*. E forrástípusokat szerencsésen egészíti ki néhány sajátos körülmények közepette keletkezett iratcsoport. Ilyen például II. József királynak a plébániarendszer átszervezését célzó intézkedései nyomán az 1780-as évek első felében keletkezett plébánia- és filia-összeírása, egy-egy püspök-életrajz, vagy a római Szentszéknek benyújtott jelentések, illetve legújabbban, a rendszerváltást követően az elkobzott egyházi ingatlanokról azok visszaigénylése („kárpótlás”) céljából készült kimutatások.

Az egyházi típusú források mellett az általános ország-, és helytörténeti leírások a kezdetektől tartalmaznak több-kevesebb információt a templomokra nézve. A leírások száma ugrásszerűen megnőtt a hazai intézményes örökségvédelem indulásakor, a 19. század közepétől. Az első lépés a védelem tárgyát képező emlékek körültekintő meghatározása, számba vétele volt. Ez értelem szerűen az érintett objektumok lejárásával, listázásával és a rájuk vonatkozó források összegyűjtésével, a kor lehetőségeihez mért „adatbázis” építésével járt. Mivel az egyházi épületek jellemzően egy település legrangosabb, olykor egyetlen, nagyművészet körébe tartozó emlékei, a műemléklistákban, épületkataszterekben nagy számban szerepelnek. Rövidesen megjelentek az egy-egy tájegységre koncentráló, topografikus gyűjtések, az elsők közt a projektünk területére eső Balaton-környékéről, mely terület a későbbiekben is kitüntetett figyelmet kapott.²

Az egyháztörténeti kutatások az írott források feltárása terén a 20. század első felében jelentős eredményekre vezettek,³ és a veszprémi egyházmegyében szerencsés módon az épített emlékekre is koncentráló forrásfeltárás is megkezdődött,⁴ jellemzően az egyházmegyei levéltár tudós papi munkatársainak munkájaként.⁵ Köztük is ritka kivételt jelent a 20. század közepét megelőzően az

² RÓMER, 1860., BÉKEFI, 1907., DORNYAY, 1927., RADNÓTI–GERŐ, 1952., ÉNTZ–GERŐ, 1958., KOPPÁNY, 1993.

³ Területünkre nézve: MREV, PFEIFFER, 1947.

⁴ LUKCSICS–PFEIFFER, 1933. Pfeiffer János további releváns kéziratai töredékesen megtalálhatók az érseki levéltárban őrzött hagyatékában: VFL VIII.31.

⁵ Lásd még Körmeny József feljegyzéseit, kéziratait, főként a 18. század végének egyházi állapotaira, illetve Felsőörs, prépostságra és épületeire a főegyházmegyei levéltárban őrzött hagyatékában: VFL VIII.56.

olyan kivételt jelent a 20 század közepét megelőzően az olyan részletes, monografikus mű, mint Ádám Iván veszprémi kanonoké, székesegyházi plébánosé a veszprémi székesegyházról.⁶ Néhány plébániáról, illetve plébániatemplomról kismonográfia, vagy cikksorozat jelent meg a Veszprémi Hírlapban.⁷ Az intézményes műemlékvédelem 1957 után fellendülő működésével a kisebb, egyetlen épületre fókuszáló, illetve a területi feldolgozások is⁸ megszorodtak. A tudományos épületkutatás módszerének kidolgozásával egészen részletes építéstörténeti feldolgozásokra került sor, ezek egy része azonban kéziratban maradt.⁹

A rendszerváltásig az efféle, történeti-, művészettörténeti értéktáró munka zömével a műemlékvédelem keretei között zajlott. Sajnálatos módon, az 1950-es évek végén meginduló műemléki, ún. nagy topográfia Veszprém megyei kötetei az előmunkálatoknál elakadtak, a megye területét tárgyaló régészeti topográfia azonban¹⁰ – amely nem csak a települések, az elpusztult és romtemplomokra nézve hozott alapvető adatokat – az országos sorozat első négy köteteként megjelent. Ezen kívül egyházi kezdeményezésre az ingatlanállomány materiális összeírásának hagyományát követő kezdeményezésekről tudunk. Ezt először a második világháború okozta pusztulás, a szükséges beavatkozások felmérése indokolta,¹¹ később az 1950-es, 1960-as évek folyamán több összeírás, illetve fotósorozat készült az egyházi ingatlanokról – köztük értelemszerűen a templomokról –, amelyek szintén főként állapotfelmérésre irányultak.¹²

Az 1990-es évektől öröndetesen megszorodtak a településtörténeti monográfiák. A megyei levéltár intézményként és munkatársai közreműködése révén több tucatnyi község múltját dolgozta fel. E kötetekben kiemelt szerephez jutottak – ismét – a településkép uralkodó épületei, a templomok, illetve a lakosság életét közel egy évezreden keresztül kisebb-nagyobb mértékben meghatározó helyi egyházi intézmények és szervezetek. A monográfiák olykor külön fejezetben, gyakrabban azonban a kronológia sorrendjét követő elbeszél-

⁶ ÁDÁM, 1912.

⁷ A Veszprémi Hírlapban például: KERTÉSZ, 1934, STRAUSZ, 1902., STRAUSZ, 1908. ÖNÁLLÓ KÖTETBEN, A TELJESSÉGI IGÉNYE NÉLKÜL: ANTY, 1933., BEDY, 1934., HORVÁTH, 1935., HOSS, 1948., JANKOVICH, 1936., KISS, 1935., PFEIFFER, 1941.

⁸ GENTHON, 1959., valamint az országos műemlékjegyzék előkészítő anyagi és kiadásai.

⁹ Lásd TÓTH Sándor kutatásai, Felsőörs r.k. templom (1965–1968), veszprémi székesegyház (1967–1973), Veszprémfajsz stb., illetve részben más jelleggel Koppány Tibor helyreállítási tervekhez kapcsolódó kutatásai („A Balaton-felvidék templomai és egyházai helyei a középkorban” – kézirat és felmérési rajzok a hagyatékban), valamint Éri István, Kralovánszky Alán régészek és Balassa László műemléki szakmérnök kéziratai.

¹⁰ MRT 1., MRT 2., MRT 3., MRT 4.

¹¹ Vonatkozó iratanyag a VFL-ben, kiadása: VARGA, 2015. 41–346., 369–379.

¹² VFL I.1.47., ill. VFL IX.3.a. (A leírások képfarmátumban, illetve a fotók hozzáférhetővé téve a Levéltár honlapján).

lésekben említik meg a községek templomait, építésük körülményeit, történetét.¹³

Az utóbbi időben sorra jelentek meg a templomokra vonatkozó, újabb kutatási eredményeket is felvonultató tudományos igényű, illetve a helyi önkormányzatok vagy plébániák kiadásában megjelenő helytörténeti kiadványok.¹⁴ Mindezzel párhuzamosan a főegyházmegyei levéltár (VFL) konferenciasorozata és kiadványai¹⁵ is nagy figyelmet fordítanak az egyházmegye épített örökségére. Az egyház(-megye-)történeti kutatások megalapozását szolgálja az archívum által kezelt, a 2017-ben indított és folyamatosan bővülő, műfaját tekintve egyházigazgatási alapú e-sematizmus.¹⁶ A felületen elkezdjük feldolgozni a gyűjteményünkben lévő építéstörténeti vonatkozású iratokat, részben a terv- és fotóanyagot, amelyeket kapacitásaink függvényében töltünk fel az e-sematizmus internetes oldalra, ahol a források képként (szövegesen nem kereshetően) jelennek meg. Ezen internetes felület kiegészítése és egyik, a templomokat gyűjtő „lapfülének” bővítését célozza a jelen pályázat keretei közt tervezett kutatási program. Az adatbázis-építéssel egyúttal a nagy levéltáros-történész elődök hagyományát is folytatni kívánjuk, immár a modern technikai adottságok kihasználásával.

Kutatási terv

A projekt ismertetése kezdetén szükséges definiálni a címben szereplő fogalmakat: „1.) Veszprém megye 2.) templomainak 3.) adatbázisa”.

A benyújtott kutatási program Veszprém vármegyére¹⁷ terjed ki, amely nem azonos a Veszprémi Főegyházmegye jelenlegi kiterjedésével, annál kisebb területet jelent. Az azonos nevű világi és egyházi közigazgatás kiterjedésében mutatkozó anomáliákat úgy hidaltuk át, hogy a főegyház-megye keszthely-zalaszentgróti esperesi kerületének túlnyomóan Zala megyei

¹³ A megyei archívum kiadványai: HIDEKGUTI–HUDI, 1987., HUDI, 2001., LICHTNECKERT, 1996., LICHTNECKERT, 1997., LICHTNECKERT, 1999., LICHTNECKERT, 2000., VERESS D., 1992., VERESS D., 1993A., VERESS D., 1993B.

¹⁴ TIMÁR, 2019. Ugyancsak nyomdai technikával készült projektünkhöz hasonló, templomokat bemutató, elsősorban ismeretterjesztő jellegű munka a pápai járás valamennyi felekezetére kiterjedő kiadvány: MEZEI, 2017. A helyi kiadásúakra példa: SZÁM, 2018., TÖLGYESI, 2019.

¹⁵ Különösen Centenárium album, KARLINSZKY–VARGA, 2011.

¹⁶ <https://sematizmus.veflevertar.hu/>.

¹⁷ Az időközben bekövetkező, hivatalos elnevezésbeli változásokra a projekt összeállításakor még értelemszerűen nem lehettünk figyelemmel. Megjegyzendő, hogy a régi-új terminus bevezetése kutatói-felhasználói szempontból nehézséget okoz, hiszen 2023 előtt a „vármegye” egyértelműen csak az 1950 előtti, minden szempontból nagy változásokat megelőző időszakra volt használatos bármilyen tekintetben.

templomait nem vontuk be a jelenlegi vizsgálat körébe. Természetesen kivételek itt is adódnak: az általánosan jellemző paphiány miatt több plébániát is ún. oldallagosan, másik plébánián működő vagy összevont plébániahivatal lát el, amelyek a világi megye határokra egyáltalán nem, és olykor az espereskerületi határokra sincsenek tekintettel. A keszthely-zalaszentgróti esperesi kerületbe tartozó azon plébániákat és a hozzájuk tartozó filiális templomokat, amelyeket a szomszédos, Veszprém megyébe tartozó sümegi esperesi kerületből ilyen módon, tehát oldallagosan igazgatnak, végül bevontuk a projektbe (Balatongyörök, Döbröce, Kisgyőr, Nagygyőr, Sümegcsehi). Ugyancsak bevontuk azokat a templomokat, amelyek ugyan Veszprém megye északnyugati részén találhatók, de nem a veszprémi egyházmegye részét képezik (Egyházaskesző, Kemeneshőgyész, Kemenesszentpéter), illetve azokat is, amelyek a veszprémi egyházmegyébe tartoznak, azonban Veszprém vármegyével határos más vármegyék községeiben találhatók (Fejér megye: Bakonycsernye, Jenő, Nádasdladány; Győr-Moson-Sopron megye: Bakonygyirót, Bakonyszentlászló, Fenyőfő, Románd, Sikátor; Komárom-Esztergom megye: Ácsteszér, Aka, Bakonybánk, Bakonyszombathely, Csatka, Kerékteleki, Réde, Súr; Somogy megye: Balatonvilágos; Vas vármegye: Mersevát). A vármegye határok történeti változásait, értve ez alatt elsősorban a második világháborút követő megyehatárrendezést, amelynek során a Balaton északi partján húzódó zalai területek Veszprémhez, az addig Veszprém vármegyéhez tartozó enyingi járás pedig Fejér és Somogy megyékhez került, nem vettük figyelembe: csak a mai, a fenti kivételekkel az egyháziigazgatási határokkal nagyrészt megegyező vármegye határokon belüli templomok kerültek a projekt fókuszába.

A „templom” szó definíciója a kutatás szempontjából a következőképp alakul. Beletartozik a fogalomba értelmezésünk szerint minden olyan hely, ahol 1.) napjainkban több-kevesebb rendszerességgel katolikus szentmisét tartanak egyházzogi jogállástól – templom, plébániatemplom, kápolna, templomigazgatóság, szerzetesi templom, székesegyház, bazilika stb. – függetlenül; 2.) önálló épülettel bír vagy egy fizikailag létező épületen belül található (pl. kastélykápolnák); 3.) olyan, jellemzően középkori eredetű templomrom, ahol következőképp valaha katolikus szentmiséket tartottak és a felszínen régészeti kutatás nélkül látható maradványaik vannak; továbbá 4.) azon protestáns – református és evangélikus – templomok, amelyek középkori és/vagy katolikus előzményekkel bírnak és 5.) Veszprém város mai közigazgatási területén lévő valamennyi történelmi egyház istentiszteleti helye. Nem tartoznak a projektbe e felsorolás alapján a katolikus plébániahivatalok épületei, a katolikus szerzetesrendek rendházai, a protestáns templomok többsége, a nem történelmi keresztény egyházak templomai, a zsinagógák és más, nem a keresztény-zsidó kultúrkörbe tartozó vallások „templomai”, a felszín feletti romokkal nem rendelkező elpusztult épületek templomhelyei,

az iskolák második világháborút követő államosítása és a hittanoktatás fakultatívvá tételéig az egyházi és világi tulajdonú épületekben működő ún. „iskolakápolnák”.

A kutatás megkezdése a templomok listájának összeállításával kezdődött. Ebben több típusú forrás volt segítségünkre. Az egyházi szempontokat a veszprémi főegyházmegye egyes gazdagabb és részletesebb „sematizmusai”, névtárai jelentették, így a nyomtatásban ez idáig utolsó, 2015-ben kiadott, továbbá az egyházmegye 1993-as felosztását megelőző 1992-es, továbbá a műfajához képest részletes, történeti adatokat hozó 1975-ös.¹⁸ Ezeket egészítette ki Veszprém megye műemlékeinek összeírása, amely a jelenleg nem katolikus templomokkal egészítette ki gyűjtésünket. Ugyancsak a kiegészítést szolgálta a régészeti topográfia, amely a templomromok tekintetében szolgált gazdag adatokkal.

A projekt négy éve alatt ezek összegyűjtése tekinthető reményeink szerint elvégezhető feladatnak. Ez sem kis kihívás, mivel a projekt fentebb vázolt területén található mintegy 400 település közel 500 templomát érinti, illetve azért sem, mert a vizsgálandó forrásanyag jelentős része nemcsak a pályázatot lebonyolító intézmény, a főegyházmegyei levéltár saját gyűjteményében, hanem a megyeszékhelyen és más, fővárosi és vidéki gyűjteményekben található, részben ugyan már digitalizálva, de részben még feltáratlan vagy részletesen nem katalogizált forráscsoportokban. A projekt (kezdeti) 4 éves időszakában a forrásfeltárás és a vállalt feladatok megvalósítása mellett előkészítjük a kutatás esetleges későbbi folytatását. A projekt ugyanis éppen a korábban felsorolt felekezeti-területi-terminológiai korlátokon túl is értelmezhető: egyfelől a kutatás mélységét tekintve, másfelől a területi kiterjedését növelve, tehát az egyházmegye Zala megyei részeire, valamint az egykori – elsősorban az 1993 előtti – egyházmegyei területre – zömében Somogy megyére –, hogy a történeti összefüggéseket az egykorú területi kontextusban lehessen vizsgálni, harmadrészt pedig a „templom” fogalom definíciójának egyes megszorításain lazítva vagy elhagyva.

A megvalósítás

A projekt célja és egyúttal a cím harmadik elemének magyarázata az egyházmegye templomállományának (plébániatemplom, kápolna, szerzetesi templomok) inventarizációja egy internetes adatbázis keretén belül. Ez több szinten valósul meg.

¹⁸ Schem. 1975., Schem. 1992., Schem. 2015.

A projekt első szintjén létrehozuk az egyházmegye templomainak teljes körű digitális adatbázisát (1. szint), amely az egyházmegye honlapján 2017-ben elindított, és fokozatos fejlesztés alatt álló, nyilvánosan elérhető egyházi közigazgatási névtárhoz „sematizmus” csatlakozik (<https://sematizmus.vefleveltar.hu/>), onnan elérhető. Itt a mellékelt adatlap szerint a templomok meghatározó adatait adjuk meg, egységes rendszerben. Az adatbázis előnye a kulcsszavas kereshetőség, melynek révén több tudományterület kutatói és laikus érdeklődői is gyorsan juthatnak információkhoz egy-egy épület, építető, építész, tituláris szentek, vagy építési-felújítási időszak vonatkozásában. Az elektronikus adatbázis további előnye, hogy folyamatosan bővíthető, frissíthető, aktualizálható, s egyúttal, további kutatások bázisául és a helyreállítások alkalmával megkövetelt tudományos dokumentációk kiindulási pontjaként is szolgálhat – így a befogadó intézmény fenntartója is mindenképpen profitál a projektből. Az adatbázis ezen szintjét kezdetben 400 épületre becsültük, azonban a gondosnak tekintett épület-alaplista a helytörténeteszek kívülről megbecsülhetetlen mértékű információinak bevonásával folyamatosan bővül, s jelenleg is már közel 500 templomot számlál. Az első szintű inventarizációhoz kapcsolódó, a projekt keretében tervezett publikációk az egyházmegye 1777-es felosztását követően 1778–1779-ben felvett egyházlátogatási jegyzőkönyvek forráskiadványokban történő megjelentetése.¹⁹

Az adatbázis következő szintjén (2. szint) egy földrajzilag jól körülhatárolt – központi jelentőségű – területen, a főegyházmegye veszprémi esperesi kerületének valamennyi településén elvégezzük a történeti-, művészettörténeti, műemléki értéket képviselő emlékek középszintű, a műemléki „közép” topográfia műfajának megfelelő feldolgozását. Ez az alapszintű adatbázisban található templomok közül közel 80 épület esetében, bővebb forrásanyag – köztük archív ábrázolások és írott források, a korábbi helytörténeti irodalom, épület- és régészeti kutatási dokumentációk – feldolgozására és helyszíni vizsgálatára alapozva, szöveges, rajzi-, valamint fotó-dokumentációval, illetve ebben a kategóriában terveink szerint minden épület esetében alaprajzzal bővíti az alapszintű adatbázist. Ezen kívül ehhez a feldolgozási szinthez kapcsolódik a II. József korabeli plébániafelmérések Bécsben őrzött archív iratanyagának feltárása, amelyet a kutatási program keretében valósítunk meg. (E szint interdiszciplinaritását jelentheti, hogy az *in situ* emlék – maga az épület – vizsgálatát az innen származó műtárgyak, illetve szórvány kőfaragványok katalógizálása egészítheti ki az érintett veszprémi gyűjtemények bevonásával, így a Laczkó Dezső Múzeummal, illetve a Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjteménnyel. Az inventarizáció azonban nem terjed ki a liturgikus felszerelésre:

¹⁹ Eddig megjelent a zalai (KANÁSZ, 2020.) és a veszprémi főesperesi kerületé (KANÁSZ, 2021.), és előkészületben van a somogyi.

a projekt szempontjából megfogalmazott definíciónk szerint a templom építészeti egységét meg nem bontó, mobilis eszközökre.

A feldolgozás harmadik szintjén egy-egy kiemelt jelentőségű templom vagy templomcsoport összehasonlító tudományos igényű művészettörténeti-, építészettörténeti feldolgozása a projekt vállalása. Az adott emlékek kiválasztását egyrészt egyháztörténeti és művészettörténeti jelentőségük indokolja, másrészt a rájuk vonatkozó forrásoknak a munkacsoport tagjai, illetve a Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, mint a pályázat gazdája által megkezdett feltárása, illetve kiadásra való előkészítése. E tekintetben elsősorban a veszprémi székesegyház, valamint a veszprémi ferences templom és kolostor, továbbá a zirci apátsági templom 18. századi barokk épületeinek tudományos igényű feldolgozása összegző, monografikus kötetek közreadására kerül sor a pályázat keretében.

Mint alap kutatás, vizsgálati módszerünk a történettudomány (ezen belül hangsúlyosan az egyháztörténet), a művészettörténet, továbbá a műemléki és régészeti kutatás eszközeivel történő adatgyűjtés és forrás feltárás, a különböző szakterületek forrásainak egymást kiegészítő, elemző összehasonlítása, ezek alapján pedig a felmerülő egyháztörténeti és művészettörténeti kérdések vizsgálata. A kutatási módszerek indokolják a két egymásra támaszkodó szakterület, a történettudomány és a művészettörténet szoros együttműködését és ezáltal a munkacsoport összetételét. A kutatócsoportban ezért képzettségük szerint megtalálható történész-levéltáros (Karlinszky Balázs, Varga Tibor), és művészettörténészek is. Utóbbiak esetében törekedtünk ugyanakkor arra is, hogy szakterületük szerint lefedjük a stíluskorszakokat, ezért középkoros (Jankovics Norbert, Simon Anna), barokk (Velladics Márta) és 20. századi (Lantos Edit)²⁰ építészettörténettel foglalkozó szakembereket vontunk be.

A pályázat egy már megvalósult részfeladatát, a Veszprém városi összes, illetve a projekt végéig megvalósítandóan ennek a veszprémi esperesi kerület műemlék-templomaival való bővítését és 2. szintű vizsgálatát a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központja (MÉM MDK) épületkutatást végző régész munkacsoportjának (Fülöp András, Koppány András, Jankovics Norbert) bevonásával, az intézménnyel kötött megállapodás kereti közt tervezzük. Külső megbízottként továbbá régész, művészettörténész, geodéta és építészettörténész műemléki kutatókat vonunk be, jellemzően a létrehozandó adatbázis 2–3. szintjéhez kapcsolódó feladatokra.

A templomlista elkészítését követően meghatároztuk és rangsoroltuk a feltárandó történettudományi és művészettörténeti szakirodalmat, illetve a feldolgozandó primer források körét. Elsődlegesnek tekintettük a fentebb már

²⁰ A projekt 18. hónapjában Hajós-Baku Eszter építész-művészettörténész váltotta Lantos Editet. Az új tag szakterülete szintén a 20. századi templomépítészet.

hivatkozott egyháztörténeti forráscsoportokat, illetve műemléki és régészeti topográfiai kiadványokat. Ezt követte az egyes településtörténeti monográfiák, illetve a részletes, egy-egy műemlék-csoportot vizsgáló szakirodalom feltárása. Külön volt mindezekről kutatandó az internetes adatbázisokban már elérhető megyei és helyi sajtó, amely elsősorban a történeti feldolgozásokban már nem érintett 20. századi és azon belül is 1950 utáni információk tekintetében jelentett gazdag forrásanyagot. A kutatás egyik ugyancsak önálló ága az egyes templomokról nyomtatásban megjelent – archív – képi anyag összegyűjtése: nyomdában megjelent vagy privát fényképalbumok, interneten vagy közgyűjteményben elérhető képeslapgyűjtemények.

Az általunk vizsgált primer források köre a főegyházmegyei levéltár igen gazdag anyagán kívül több budapesti és vidéki gyűjteményben található. Kiemelendő közülük a hazai intézményes műemlékvédelem többé-kevésbé folytonos gyűjteményét jelentő – egykori MOB, OMF, stb. jelenleg – MÉM MDK archívuma. A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum igena hasonló jellegű, elsősorban műemlékes anyaggal rendelkezik, de sok esetben kiegészíti a budapesti adatokat. Kisebb gyűjtemények, elsősorban releváns kéziratok voltak találhatóak a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Vármegyei Levéltárában, a soproni Storno, a tatai Kuny Domokos Múzeumban, a keszthelyi Balatoni Múzeumban, illetve a budapesti Lechner Központban. Alig találtunk gyanakkor – előzetes reményeinkkel szemben – kutatásunk szempontjából értékelhető és az eddigiekhez képest független, új adatot mindeztáig az Országos Széchényi Könyvtárban, a Balatonfelvidék érintettsége folytán az MNL Zala Vármegyei Levéltárában, illetve a Budapesti Műszaki Egyetemen. A primer források sajátos és jól körülhatárolható része az Evangélikus Országos Gyűjteményben, illetve a Dunántúli Református Egyházkerület Levéltárában található, jórészt már digitalizálva. Veszprém megye járási központjában lévő könyvtárak elsősorban a nagyobb gyűjteményekbe be nem került lokális folyóiratok, illetve az egyébként csak nehezen felmérhető, helyi témájú szakdolgozatok révén kerültek kutatásunk homlokterébe.

A forrásfeltárás révén horizontunkra kerülő adattömeget egy, a kutatócsoport tagjai számára hozzáférhető informatikai „háttértárba” kerülnek. Az információ hordozó fájlok lehetnek szöveges (.doc), képi (.jpg), illetve vegyesen fényképen tárolt szöveges, de nem szövegfelismertetett (.pdf) állományok. A fájlok strukturáltan, az egyes templomoknak létrehozott mappákba kerülnek. A fájlok elnevezései rövidítve utalnak a templom általunk adott sorszámára, nevére – gondolván a fájlok esetlege elkeveredése okozta nehézségekre –, a forrásra és a fájlt készítő személy nevére.

A projekt második felében kezdődött meg – sajnos a világjárvány okozta lezárások, illetve a főegyházmegyei levéltár előre nem látható költözése miatt az elhúzódo adatfeltárással párhuzamosan – a templomadatlapok tömeges

készítése. Az adatlapok struktúrájának kialakítása és az ehhez kapcsolódó teszt-adatlapok létrejöttét követően terveink szerint negyedévente, ütemesen 60-70 darab adatlappal töltjük fel az adatbázist. Egy templom adatlapját egy személy készíti a háttértárban rendelkezésre álló források és szakirodalom alapján. A kész adatlap ezt követően olvasószerkesztő kezén megy keresztül, aki szövegileg és formailag egységesíti azt, majd a kutatócsoport-vezető engedélyével az informatikus jeleníti meg az adatlapokat a projekt második évére elkészített adatbázis-felületén. A továbbiakban a hozzáféréssel rendelkezők tudnak módosításokat végrehajtani az interneten elérhető felületen.

Az egyes adatlapok szándékaink szerint gazdag képi anyaggal rendelkeznek – majd.

Egyelőre a főegyházmegyei levéltár saját képei kerülnek fel vízjelezett formában az adatbázisba. A munkatervben jelenleg úgy számolunk, hogy a négy-éves időszak utolsó fél évében az addig összegyűjtött ún. nézőképekből kiválasztott, jellemző vagy valamilyen – építéstörténeti – szempontból fontos elemet megőrkítő képeket az őrző intézményekkel való írásos egyezség alapján jogtisztan módon tesszük majd közzé.

A 3. szintű, valójában egy-egy épület monografikus feldolgozásához alapos helyszíni vizsgálat és fényképész által való profi fotózás történik. A monografikus feldolgozás önálló kutatási feladat, eredménye kézirat vagy kiadvány, amelyet a Levéltár jelentet meg.

Várható eredmények

A projekt társadalmi hasznosulása több területet érint. Az egyház, mint az épületek fenntartója számára az adatbázis célja a történeti és materiális érték felmutatása, míg a hívek számára elsősorban identitásuk, gyökereik erősítése a történeti előzmények és hagyományok feltárása révén. Az érdeklődő akár külföldi kívülállók, turisták számára az adatbázis első szintje alapvető tájékoztatást jelent az épületről, míg a különböző bölcsész- és társadalomtudományi kutatóknak – mintegy segédletként – forrásul szolgálhat további kutatásaikhoz.

A projekt tudományos hasznosulása is többre tehető. A szűkebben vett művészettörténeti szempontból alapvető kérdések – mint az épület datálása, stílusa, kvalitása, az épülettípológia, a mintaképek szerepe, a mesterek személye, a megrendelő szerepe, művészetföldrajz stb. –, továbbá az egyes stílus-korszakok pontosabb megismerése várható az újonnan feltárt adatok és összefüggések alapján. Egyháztörténeti szempontból az épülettípológia a liturgikus használatra, a templom-, illetve oltártitulusok elterjedtsége földrajzi-társadalmi, valamint más szociológiai-műveltségi összefüggésekre vezethetnek. Történeti szempontból új adatok várhatók többek között a közösségek építőerejére, az építőtevékenység

szervezeti hátterére (püspöki, káptalani, szerzetesrendi gazdasági háttér), adott esetben a rangos megrendelő kulturális kapcsolatrendszerére, műveltségére, ízlésére, a protestáns időkben a pusztulás, illetve az azt követő rekatolizációs időkben az újjáépítés mértékére, módjára, forrásaira. Mikrotörténeti jelentőségű lehet egy-egy templomújjáépítés vagy titulusváltás okának feltárása (tűzvész, földrengés stb.).

Hosszabb távon a sikeres program esetleges folytatásában a 2. szintű feldolgozás a vizsgálat területének (a középkori, újkor vagy a legújabb kori egyházmegye területe), illetve tárgyának (romtemplomok és egyházas helyek, nem katolikus templomok) kiterjesztésével egyrészt a középkori építészeti produktum, másrészt a történeti egyházmegye szerepe vizsgálható. forrásaira.

Felhasznált források és irodalom

- VFL = Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, Veszprém
 1.47 = Veszprémi Püspöki Levéltár, Egyházmegyei Hatóság iratai, Legújabb kori plébániai kimutatások, Plébániák épület és tárgyleltára
 VIII.31 = Hagyatékok, Pfeiffer János hagyatéka
 IX.3.a = Gyűjtemények, Reprodukciók, fényképek, Fotótár
- Centenáriumi album = KARLINSZKY Balázs – VARGA Tibor László (szerk.), FÜLÖP András – SIMON Anna (bevezető tanulmány): *Centenáriumi album a veszprémi székesegyház újjáépítésének százéves évfordulójára*. Veszprém, 2010.
- KANÁSZ, 2020. = KANÁSZ Viktor (szerk.): *A veszprémi egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1778–1779. I. Zala megye*. Veszprém, 2020. (A veszprémi egyházmegye múltjából 35.)
- KANÁSZ, 2021. = KANÁSZ Viktor (szerk.): *A veszprémi egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1778–1779. II. Veszprém megye*. Veszprém, 2021. (A veszprémi egyházmegye múltjából 37.)
- MREV = FRANKÓI, Vilmos – LUKSICS, József (eds.): *Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis. I–IV*. Bp., 1896–1907.
- MRT 1. = SÁGHY Károly (szerk.): *A keszthelyi és tapolcai járás*. Bp., 1966. (Magyarország Régészeti Topográfiája 1.)
- MRT 2. = ÉRI István (szerk.): *A veszprémi járás*. Bp., 1969. (Magyarország Régészeti Topográfiája 2.)
- MRT 3. = BAKAY Kornél (szerk.): *A devecseri és sümegi járás*. Bp., 1970. (Magyarország Régészeti Topográfiája 3.)

- MRT 4. = TORMA István (szerk.): *A pápai és zirci járás*. Bp., 1972. (Magyarország Régészeti Topográfiája 4.)
- PFEIFFER, 1947. = PFEIFFER János: *A veszprémi egyházmegye legrégibb egyházlátogatásai (1554–1760)*. Veszprém, 1947. (A veszprémi egyházmegye múltjából 10.)
- Schem. 1975. = *A veszprémi egyházmegye papságának névtára 1975*. Veszprém, 1975.
- Schem. 1992. = *A veszprémi egyházmegye névtára 1992*. [Veszprém, 1992.]
- Schem. 2015. = *A veszprémi főegyházmegye névtára 2015*. Veszprém, 2015.
- VARGA, 2015. = VARGA Tibor László (szerk.): *Folytonos fegyverpogás közepette*. Veszprém, 2015. (A veszprémi egyházmegye múltjából 27.)
- ÁDÁM, 1912. = ÁDÁM Iván: *A veszprémi székesegyház*. Veszprém, 1912.
- ANTY, 1933. = ANTY Illés: *Balatonfüred*. Veszprém, 1933. (A veszprémi egyházmegye múltjából. A plébániák története 1.)
- BEDY, 1934. = BEDY Vince: *A felsőörsi prépostság története*. Veszprém, 1934. (A veszprémi egyházmegye múltjából 3.)
- BÉKEFI, 1907. = BÉKEFI Remig: *A Balaton környékének egyházai és várai a középkorban*. Veszprém, 1907. (A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei 3.)
- DORNYAY, 1927. = DORNYAY Béla: *Bakony*. 1927.
- ENTZ–GERŐ, 1958. = ENTZ Géza – GERŐ László: *A Balaton-környék műemlékei*. Bp., 1958.
- GENTHON, 1959. = GENTHON István: *Magyarország művészeti emlékei. I. Dunántúl*. Bp., 1959.
- HIDEKGUTI–HUDI, 1987. = HIDEKGUTI Mihály – HUDI József: *Hidegkút története*. Veszprém, 1987. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 5.)
- HORVÁTH, 1935. = HORVÁTH János: *Mozzanatok a paloznaki plébánia történetéből*. [Rákospalota], 1935.
- HOSS, 1948. = HOSS, József: *A kaposvári plébánia története*. Veszprém, 1948. (A veszprémi egyházmegye múltjából 12.)
- HUDI, 2001. = HUDI József: *Lovas község története*. Veszprém, 2001. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 16.)
- JANKOVICH, 1936. = JANKOVICH Tihamér: *Somogyszob*. Veszprém, 1936. (A veszprémi egyházmegye múltjából. A plébániák története 3.)
- KARLINSZKY–VARGA, 2011. = KARLINSZKY Balázs – VARGA Tibor László (szerk.): *Aedes jubilat. Tanulmányok a veszprémi székesegyház 1910. évi újrászentelése tiszteletére*. Veszprém, 2011. (A veszprémi egyházmegye múltjából 23.)

- KERTÉSZ, 1934. = KERTÉSZ Kálmán: Az ösküi plébánia története. *Veszprémi Hírlap* 42 (1934/29) 7–8., (1934/30) 10., (1934/31) 8., (1934/32) 8., (1934/33) 9., (1934/34) 8., (1934/35) 8., (1934/36) 9., (1934/37) 7., (1934/40) 8., (1934/41) 8., (1934/42) 8., (1934/44) 8., (1934/45) 7., (1934/47) 8., (1934/49) 8., (1934/52) 10.
- KISS, 1935. = KISS István: *Zalaszentbalázs*. Veszprém, 1935. (A veszprémi egyházmegye múltjából. A plébániák története 2.)
- KOPPÁNY, 1993. = KOPPÁNY Tibor: *A Balaton környékének műemlékei*, Bp., 1993. (Művészettörténet–Műemlékvédelem 3.)
- LICHTNECKERT, 1996. = LICHTNECKERT András (szerk.): *Alsóörs története*. Veszprém, 1996. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 11.)
- LICHTNECKERT, 1997. = LICHTNECKERT András (szerk.): *Csopak története*. Veszprém, 1997. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 12.)
- LICHTNECKERT, 1999. = LICHTNECKERT András (szerk.): *Balatonfüred és Balatonarács története*. Veszprém, 1999. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 14.)
- LICHTNECKERT, 2000. = LICHTNECKERT András (szerk.): *Berhida, Kiskovácsi, Peremarton története és néprajza*. Veszprém, 2000. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 15.)
- LUKCSICS–PFEIFFER, 1933. = LUKCSICS Pál – PFEIFFER János: *A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában*, Veszprém, 1933. (A veszprémi egyházmegye múltjából 1.)
- MEZEI, 2017. = MEZEI Zsolt: *„Az Úr csarnokai.” Történelmi egyházak templomai Pápán és a pápai járásban*. Pápa, 2017.
- PFEIFFER, 1941. = PFEIFFER János: *A nagykanizsai világi plébánia szervezésének története*. Veszprém, 1941.
- RADNÓTI–GERŐ, 1952. = RADNÓTI Aladár – GERŐ László: *A Balaton régészeti és történeti emlékei*. Bp., 1952.
- RÓMER, 1860. = RÓMER Flóris: *A Bakony*. Győr, 1860.
- STRAUSZ, 1902. = STRAUZ, Antal: A veszprémi plébánia története. 2. A szent László kápolna. *Veszprémi Hírlap* 10 (1902/1) 6–7.
- STRAUSZ, 1908. = STRAUZ, Antal: A merenyei plébánia története. *Veszprémi Hírlap* 16 (1908/15) 5, (1908/16) 5., (1908/17) 5., (1908/18) 5.
- SZÁM, 2018. = SZÁM Dorottya: *Lesencetomaj története*. Lesencetomaj, 2018.
- TIMÁR, 2019. = TIMÁR, Péter: *Magyarország középkori településeinek és egyházainak topográfiai adattára. I–VI*. Bp., 2019.
- TÖLGYESI, 2019. = TÖLGYESI, József (szerk.): *Csabrendek évszázadai*. Csabrendek, 2019.
- VERESS D., 1992. = VERESS D. Csaba: *Felsőörs évszázadai*. Veszprém, 1992. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 8.)

VERESS D., 1993a. = VERESS D. Csaba: *A három Pécsely története*. Veszprém, 1993. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 9.)

VERESS D., 1993b. = VERESS D. Csaba: *Az évezredes Paloznak*. Veszprém, 1993. (A Veszprém Megyei Levéltár Kiadványai 10.);

The database of the churches in Veszprém county

The study reviews a four-year fundamental research project with the presentation of the results. The aim of the present scientific project of the same name is on one hand to create a database of the churches in the Roman Catholic diocese of Veszprém, thus providing a basis to study their detailed architectural history, and on the other hand to commence this study. The research covers the territory of today's Archdiocese of Veszprém and comprises phases that are built on each other and are gradually more detailed, this way preparing the subsequent comprehensive coverage. It includes the chapels, parish and monastic churches of different authorizations and functions from the 10–11th century to present day, which can be examined by the methods of architectural history. The paper records a mid-work status: it gives an account of the results achieved by the 30th month of the project taking place altogether between 2020 and November, 2024. The text tackles with the preliminaries of the research from the late 19th century until the early 2020's, it contains the research plan – defining the notions of the database: “Veszprém county”, “church” – and the expected multiple applications: scientific-professional, popular-informative and official.

Függelék

Az ADATLAP felépítése az adatbázis 1. szintjén (8. kép)

- Történeti rész
 - középkori templom építési kora és átalakítása(-i)
 - 16–17. századi történet
 - történeti leírás 1701–1945
 - történeti leírás 1945–
- 2. Aktuális rész (a mai templom adatai)
 - megnevezés: római katolikus (evangélikus vagy református templom, ha korábban r.k. volt), templom, kápolna, harangláb, rom
 - egyéb bevett név
 - elhelyezkedés: településnév, cím, helyrajzi szám
 - védelem mértéke
 - védelem törzsszáma, védelem ideje
 - védelemre javasoljuk
 - eredeti jelleg
 - mai meghatározó korstílusa
 - egyházigazgatási beosztás
 - ellátó plébánia
- 3. Épületleírás (folyószövegű, rövid)
 - általános jellemzők (külső, belső, berendezés legjelentősebb elemei, szórvány műtárgyak (helyben, gyűjteményben))
- 4. Kapcsolódó illusztrációk:
 - aktuális állapot fotói
- 5. (Más adatbázisokra továbbmutató linkek)
 - saját: Canonica visitatio-k, Pfeiffer-féle kéziratos jegyzetanyag
 - barokk falkép-korpusz (még nincs netes elérhető formája)
 - Thesaurus (még nincs publikus netes elérhető formája)
- 6. Alapvető írott források jegyzéke (lelőhellyel)
- 7. Alapvető irodalomjegyzék (rövidítésekkel)

Címlap
Plébániák
Templomok
Egyházi személyek
Esperesi kerületek
Főesperességek
Székeskáptalan

CÍMLAP / / ASZÓFŐ – SZENT LÁSZLÓ TEMPLOMROM

Aszófő – Szent László templomrom

TÖRTÉNETI LEÍRÁS

Középkori templom építési kora és átalakítása
Római villa maradványa felett emelték, középkori Kövesd faluhely DK-i szélén, templom körüli temető kőkerítésével körülhatárolt helyen, épült 1260-1270 körül. Papját 1312-ben oklevél említi.

16-17. századi történet
Kövesd falu a 16. században elpusztult.

Történeti leírás 1701-1945
A templom első ismertetője, Rómer Flóris 1874-ben a nyugati homlokzaton Szt. Kristófot ábrázoló festményt írt le.

Történeti leírás 1945-
1957: régészeti feltárás Fehér Géza vezetésével, építészeti felmérés Zádor Mihály vezetésével

MAI TEMPLOM ADATAI

Megnevezés: R.k. t rom

Egyéb bevett név: Kövesdi templomrom

Elhelyezkedés: Aszófő, Romkápolda u., hrsz. 076/2.

Védelem mértéke: kiemelten védett műemlék, régészeti lelőhely

Védelem törzsszáma: 5377, 9553, 1953, 1958

Védelemre javasoljuk: n.a.

Eredeti jelleg: plébániatemplom

Mai meghatározó korstílus: késő romanika

Egyházigazgatási beosztás: rom

Ellátó plébánia: Aszófő, Szent László király plébánia

Általános jellemzők
Egyhajós, egyenes szentélyzáródású, törtkőből falazott, keletelt templom romja. A nyugati homlokzaton csücsíves kapuoromzat nyoma (a csücsíves kapu helyreállítás), felette körablak, csücsíves, gömbdíszes, ívsoros párkány. A hajó északi és déli falán rézsűs lábazat, széleken lizénák. A hajó nyugati oldalán feltárás során előkerült a karzatkép pilléralapja, az északi fal mentén a karzatra vezető lépcső alapjaként értelmezhető faltömbök. A nyugati falon, belül a karzat boltívvindításai, az oromzaton...[Tovább](#)

8. Az aszófői templomrom adatlapja